

УДК 338.3

Трифонов О. В.¹, Малієнко А. А.²

¹ д-р екон. наук, проф.;

² бакалавр кафедри менеджменту, гр. 073-22-2;

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна.

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА КРИЗЬ ПРИЗМУ ЙОГО ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ

Серед науковців немає єдиного бачення щодо визначення сутності концепції життєвого циклу. Разом із тим, систематизація підходів, досліджених у [1], дозволяє визначити життєвий цикл підприємства, як сукупність послідовних етапів розвитку підприємства від його створення до можливого припинення діяльності або трансформації, кожен з яких характеризується специфічними цілями, ресурсними потребами, управлінськими підходами та рівнем конкурентоспроможності. Ця концепція відображає закономірності змін внутрішнього стану підприємства та його взаємодії із зовнішнім середовищем у процесі розвитку.

Так само серед науковців немає одностайності щодо кількості етапів (стадій), які виокремлюються в межах життєвого циклу. Разом із тим найтиповішим є підхід, зокрема поданий у [2], згідно із яким виокремлюються такі стадії, як народження, інтенсивного зростання, зрілості, занепаду, оновлення та ліквідації. Кожна виокремлена стадія має специфічні характеристики фінансового стану, ділової активності та динаміки грошових потоків. Визначення належності підприємства до певної стадії є основою для формування адекватних управлінських рішень, що дозволяють підтримувати або підвищувати його конкурентоспроможність у змінному середовищі.

Питання, пов'язані із визначенням етапу життєвого циклу підприємства, широко висвітлені у дослідженнях як вітчизняних, так і закордонних вчених. Зокрема, орієнтуючись на підходи, подані у [3], наявні інструменти визначення етапу життєвого циклу підприємства, можна систематизувати у 4 групи:

- методи портфельного аналізу, зокрема стратегічна модель М. Портера, матриці БКГ, McKinsey-GE, Shell/DPM, ADL/LC та інші, які дозволяють оцінити позиції бізнес-одиниць за критеріями конкурентоспроможності, привабливості ринку та темпів зростання. Вони допомагають визначити стратегічні альтернативи розвитку підприємства, проте мають переважно рекомендаційний і часто суб'єктивний характер;

- методи фінансово-економічної діагностики, зокрема метод найменших квадратів, аналіз функції витрат, розрахунок фінансових показників, оцінка дивідендних виплат. Вони дають можливість відстежувати динаміку розвитку підприємства та визначати його позицію на кривій

життєвого циклу;

- метод оцінки грошових потоків дозволяє ідентифікувати стадію життєвого циклу за співвідношенням потоків від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. Саме характер і динаміка грошових потоків відображають реальний стан підприємства та його розвиток;

- аналіз параметрів розвитку підприємства, передбачає оцінку таких показників, як темпи зростання виручки, прибутковість, чисельність персоналу, рівень інноваційності та організаційна структура. Поєднання цих якісних і кількісних характеристик дозволяє уточнити стадію життєвого циклу.

Комплексне застосування описаних інструментів забезпечує точнішу ідентифікацію стадії життєвого циклу підприємства та дає змогу обґрунтовано обирати відповідні управлінські та антикризові стратегії, спрямовані на підвищення його ефективності та конкурентоспроможності.

Так, на стадії народження ключовими є управлінські рішення щодо формування ресурсної бази, інвестування та забезпечення фінансової підтримки діяльності, оскільки підприємство потребує значних вкладень і характеризується низькою ліквідністю та стабільністю. Для стадії зростання пріоритетними є рішення, спрямовані на розширення діяльності, підвищення ділової активності, ефективне використання ресурсів та забезпечення стабільного грошового потоку. На стадії зрілості управління має бути орієнтоване на підтримання фінансової стійкості, оптимізацію структури капіталу, модернізацію виробничого потенціалу та утримання конкурентних переваг. В умовах занепаду необхідними є антикризові рішення, перегляд стратегії, підвищення ефективності діяльності або ініціювання процесів оновлення, тоді як стадія оновлення передбачає реструктуризацію, інноваційний розвиток і пошук нових ринків з метою відновлення конкурентоспроможності підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грузіна І.А. Дослідження стадій життєвого циклу у контексті впливу на структуру компетентності організації. *Економічний простір*. 2023. № 187. С. 97 – 103. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/187-16>

2. Хмурова В.В., Березницька В.З. Управління підприємством на різних етапах життєвого циклу. *Молодий вчений*. 2023. № 9 (121). С. 43 – 46. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-9-121-9>

3. Таранич О.В., Вінніченко А.А., Таранич А.В. Стратегія антикризового управління підприємством із врахуванням його життєвого циклу. *Економіка і організація управління*. 2022. № 3 (47). С. 62 – 74. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2022.3.7>